

DZIENNIK BERLIŃSKI

wychodzi codziennie

z wyjątkiem niedziel i świąt z datą na dzień następujący.

Adresować należy:

Dziennik Berliński, Berlin O 27,
Raupachstrasse 6.

Cena ogłoszeń: 30 fenigów od wiersza petytowego —
reklamy lub ogłoszenia na trzech stronach 60 fen. od wiersza pe-
tytowego. — Reklamy redakcyjnej nie zwraca, lecz je niszczy. —
Redakcyjna, administracyjna i ekspedycyjna: Berlin O 27, Raupachstr. 6.

Telefon: Alexander nr. 4905.

Telefon: Alexander nr. 4905.

Berlin, piątek 6. października 1916.

Niegodziwa robota.

Od niedawnego czasu rozpoczęto w prywatnych cyrkularzach i pismach, a także artykuły umieszczone w gazetach, zwłaszcza niemieckich, niegodziwą naganę przeciwko Bankowi »Skarbona« w Berlinie w tym celu, ażeby zastraszyć deponentów i członków, spowodować ich do wycofania swoich depozytów, a członków do wystąpienia ze Spółki. Wszystko to w tym celu, ażeby o ile możności doprowadzić Skarbonę do upadku.

Pod pozorem obrony interesu członków, utworzono t. zw. »Schutzverband« — Związek ochronny, który uprawia pokatną agitację rzekomo przeciwko Zarządowi, a w gruncie rzeczy przeciwko Skarbonie, posługując się przytem szerzeniem fałszywych wiadomości. — Do Związku należy kilku członków Skarbony, byłych i obecnych, którzy mają dobrą wolę, ale sprawy nie rozumieją, a którzy stali się przedewszystkiem narzędziem w ręku ludzi złej woli, mających osobisty interes w tem, ażeby Skarbona upadła.

Są to przedewszystkiem tacy dawniejsi członkowie, a nawet byli członkowie zarządu na których Skarbona poniosła poważne straty. Skarbona ściga ich oczywiście i domaga się spłaty. Oni zaś obawiając się że Skarbona mogłaby istotnie dobrać się do majątków, jakie posiadają, pragnęliby doprowadzić Skarbonę do konkursu, ażeby później z masą konkursową się układać i byłeczem zapłacić istotnie wysokie wobec Skarbony długi. Zdołali oni także zrzeczenie pozyskać dla siebie kilku członków innych i kryjąc się poza nazwiskiem tychże, przeprowadzają obecnie oszczerczą kampanię przeciwko Skarbonie. Tym sposobem Związek ochronny przedewszystkiem służy interesom tych ludzi, którzy Skarbonę już pokrzywdzili i stali się przyczyną strat w Skarbonie.

Do grona tych, którzy posługują się innymi, by podkopywać fundamenta Skarbony, przyłączył się także były członek Zarządu, którego dla rozmaitych sprawek z Skarbony usunąć było trzeba, a który niebawem stanie przed prokuratorem.

Związek ochronny przedewszystkiem burzy się na to, że ostatnie Walne zebranie Skarbony podwyższyło odpowiedzialność członka, ażeby tem samem uchronić Spółkę przed koniecznością konkursu.

Przypuszczamy, że każdy uczciwy członek Skarbony, który nie chce, ażeby nazwisko jego było połączone z kłamstwem ludzką, uchwałę tylko zdoła podnieść — Związek ochronny oświadczył, że przedewszystkiem należy uchwałę Walnego zebrania obalić i cofnąć.

Otóż oświadczamy, że cofnięcie i obalenie uchwały jest niemożliwe, ponieważ uchwała ta już stała się prawomocną.

Głosowanie odpowiadało przepisom prawnym i wykazywało dla zmiany ustaw odpowiednią większość. Protest przeciwko uchwałę podniosło tylko kilku wykluczonych członków. Panowie ci podali skargę do sądu, przekonawszy się jednakże, że ona będzie bezowocna, cofnęli ją. Wobec tego uchwała Walnego zebrania jest obowiązująca, cofnąć jej nie można. Nawet gdyby się udało Związkowi ochronnemu na innym walnym zebraniu zmienić ustawy, mimo to uchwała podnosząca odpowiedzialność, obowiązywać w skutkach swoich będzie.

Wobec tego rzeczą jest jasną, że cała agitacja Związku ochronnego, o ile ona zaszkodzi Skarbonie, przedewszystkiem spadnie wielkim ciężarem na członków Skarbony. Gdy bowiem przy rozumnym i spokojnym rozwoju Skarbony można się spodziewać zupełnego jej wyzdrowienia, to na wypadek upadku Skarbony, członkowie

- nie tylko będą musieli zapłacić płatny udział, który stracą oraz odpowiedzialność, ale
- będą musieli spłacić nagle także zaciągnięty w Spółce kredyt, przez co niejednego członka spotka ruina.

To zawdzięczać będą członkowie nierozsądnej agitacji t. zw. »Schutzverband«

Związek ochronny wojuje przytem argumentami, że Zarząd tylko dlatego chce podtrzymać Skarbonę, ażeby nadal pobierać wysokie pensje, a przecież wiadomo każdemu członkowi, że Rada Nadzorcza i Walne zebranie każdego czasu mogą Zarząd pozbawić urzędu, a Zarząd Skarbony wyraźnie oświadczył, że przy urzędach swoich upierać się nie będzie.

Związek ochronny twierdzi, że nie dano Walnemu zebraniu sposobności do stwierdzenia bilansu. Jest to świadoma nieprawda. W obecności bowiem członków Związku ochronnego, wybrano na Walnem zebraniu Komisję osobną, z członków Walnego zebrania złożoną, która razem z Radą Nadzorcą i Zarządkiem Skarbony raz jeszcze oceniła wszystkie pozycje bilansu, ażeby bilans w ten sposób przygotowany przedłożyć Walnemu zebraniu.

Sam ten fakt, że Związek ochronny ma odwagę fałszywie donieść członkom, świadczy o rodzaju jego pracy.

Nieważnie jest nieprawdą twierdzenie Związku ochronnego, jak gdyby sfałszowano protokół i uchwały. Jedno i drugie najdokładniej stwierdzono na Walnem zebraniu wobec wszystkich zgromadzonych tam członków.

Takimi jednak sposobami agituje się, ażeby zniechęcić członków i deponentów do Skarbony i spowodować jednych do wycofania pieniędzy, a drugich do wystąpienia ze Spółki.

Być może, że niektórych członków Związku ochronnego, o dobrej woli, użył za narzędzie swoje ludzie nieuczciwi, którym nie dobro ogólne, lecz zemsta i korzyść osobista przyswieca.

Wobec tego uważamy za swój obowiązek, żeby jasno i otwarcie napisywać tego rodzaju machinacje i zwrócić uwagę na to, że t. zw. Związek ochronny, nie ochronę lecz szkodę członków i deponentów ma na celu. Wszystkich ludzi dobrej woli prosimy, ażeby zechcieli nasze uwagi, ku dobru Spółki i ogółu skłerowane usiłowania poprzeć i nie dozwolili na to, ażeby klikunastu ludzi zwiędzionych albo też złą wola kierowanych, mogło podkopać instytucję, która może żyć i rozwijać się dobrze.

Zarząd i Rada Nadzorcza
Banku Skarbona.

Z Grecji.

Rada koronna. — Głosowanie nad sprawą wypowiedzenia wojny. — Nowy gabinet pod przewodnictwem Demitrapoulasa.

Król grecki, Konstanty zwołał radę koronną, na której na życzenie króla każdy minister oświadczył, czy jest za albo przeciw wojnie. Większość oświadczyła się za wojną. Później król przyjął wnioski ministrów o dymisję. Spodziewają się, że Demitrapoulas utworzy nowy gabinet, do którego należy być trzem zwołańców Venizelosa.

»Times« dowiaduje się, że król pertraktował z kilku mężami stanu w sprawie utworzenia nowego gabinetu. Spodziewają się utworzenia gabinetu koalicyjnego.

»Daily Telegraph« donosi, że Kalogeropoulos dokona rekonstrukcji gabinetu na podstawach narodowych. Ruch nacjonalistyczny szerzy się, jak donoszą tej gazecie, na szlasy łódzie starej Grecji. Kozani oświadczyło się po stronie Venizelosa. Ciągłe jeszcze wyjeżdżają oficerowie armji lądowej i floty do szeregów armji narodowej.

Z Kani dowiaduje się »Daily Telegraph«, że rząd prowizoryczny Venizelosa utwierdza swą pozycję i sprawuje obecnie na całej wyspie nieograniczoną władzę. Opornych urzędników zwolniono a w to miejsce postawiono innych. W zachodniej części wyspy, gdzie Venizelos miał licznych przeciwników, ogłoszono stan wojenny, by przeszkodzić wszelkim rozruchom. Oficerów rezerwy i żołnierzy rezerwy wezwano, by wstąpili do armji nowego rządu.

Korespondent »Daily Telegraph« pisze: »Gdyby rząd prowizoryczny miał głosić mobilizację, mogłaby wyspa dostarczyć z pewnością znacznej sily zbrojnej,

ale zarządzenie to nie będzie ogłoszone, zanim nie zdecydują się wypadki w Atenach.

»Echo de Paris« donosi z Aten, że grecki sztab generalny zgromadził przeważną część materjału wojennego w Larysie. Powody tego zarządzenia nie są znane.

»Havas« donosi, co następuje: Ateny, 5 października. Król konferował jutro będzie z osobistościami politycznymi i z przewodniczącym Izby kasacyjnej. W stolicy i na prowincji panuje zupełny spokój. Ciągłe wyjeżdżają oficerowie marynarki na wyspę Kretę, by połączyć się tutaj z ruchem narodowym. Były minister w gabinecie Venizelosa, Tsirimakos mianowany został gubernatorem Krety.

Trzy dalsze torpedowce greckie »Dafne«, »Aglie« i »Arcthusa« przyłączyły się do greckich okrętów wojennych, które przeszły na stronę rządu Venizelosa.

»Nieuve Rotterdamse Courant« dowiaduje się, że do Venizelosa przybył wysłannik królewski, który go się zapytywał, czy byłby gotów, w razie utworzenia nowego gabinetu, któryby wypowiedział Bułgarii wojnę, 1. objąć w nim przewodnictwo, albo, 2. czy zadowolił by się gdyby partje jego reprezentowało w gabinecie jeden lub dwóch ministrów, i 3. czy popierał by gabinet, gdyby w nim nie zasiadał ani on, ani żaden z jego zwolenników. Venizelos oświadczył, że gotów jest popierać każdy gabinet, który wypowie Bułgarii wojnę.

Wojna.

Cesarz na froncie wschodnim.

Berlin, dn. 5. października. Urzędowo: (BTW) JCMosć udał się na front wschodni do wojsk generała pułkownika Linsingena, przeciw którym skierowany jest główny atak Rosjan.

Komunikat niemiecki.

Wielka główna kwatera, 5 października 1916.

Zachodni plac boju.

Grupa armji następcy tronu Rupprechta.

Na polu walki na północ od Sommy wzrosła silna czynność działowa nieprzyjacielska, przed atakami piechoty do jaknajwiększej gwałtowności. Na większej części punktów wstrzymała się piechota nieprzyjacielska, która przygotowywała się do szturmów już w naszym ogniu. I tak złamał się całkowicie atak angielski między dworcem Mouquet a Courcellette; również dotarł przeciwnik a akucyj między Courcellette a Eaucourt-l'Abbaye tylko pod Le Sars aż do naszych pozycji, gdzie piechota angielska uległa naszej, w zapasach ręcznych poniosła krwawe straty; tak też złamał się przed naszymi linjami atak francuski wykonany poza linją Rancourt — Beachavesnes. Między Fiégicourt i Rancourtem stoczono wczoraj rano gwałtowne walki, tu utraciliśmy pojedyncze rowy.

Front niemieckiego następcy tronu.

Po obu stronach Mozy toczą się ożywione walki działowe.

Wschodni plac boju.

Front armji generała marszałka polnego księcia Leopolda Bawarskiego.

Na froncie Stochodu wykonane zostały liczne bezowocne ataki słabszych oddziałów nieprzyjacielskich. Wciąż jeszcze ponawiali Rosjanie swe wściekłe ataki na zachód od Lucka. Nie nie osiągnęli. Za każdym razem rozstrzelali ich fale ataków artylerja, piechota i karabiny maszynowe. Tylko na północ od Zubila wdarły się słabe oddziały aż do naszych pozycji, skąd natychmiast zostały wyrzucone.

Nasi lotnicy, którzy też dni poprzednich wyrządzili szkody przeciwnikowi za pomocą skutecznych ataków na obozy, przygotowano wojska i tory kolejowe, znieśli wczoraj rzucaniem bomb pożar na dworcu kolejowym w Rużyszczach i zabudowaniach etapowych leżących w pobliżu.

Front generała konnicy Arcyksięcia Karola.
Nic nowego

Plac boju w Siedmiogrodzie.

Na zachód od Parajdu odparto liczne ataki rumuńskie.

Druga armia rumuńska, która przeszła do ataku już dn 2 października w okolicy Bekoktenu (Baranykul) cofnęła się w dolinie Aliu poza Sincę i znajduje się też i dalej na północ w odwrocie.

Po bezowocnych wysiłkach, polegających ze sobą krwawe straty w górach Hötzingu (Hatszcy), po obu stronach doliny Strail (Strigy) cofa się przeciwnik ku wzgórzom pogranicznym.

Pod Orsową nad Dunajem zyskał stak rumuński terenu.

Balkański plac boju.

Grupa armji generała marszałka polnego Mackensena odparto tak, jak i 2 b. m. ataki nieprzyjacielskie na wschód od kolei Cara Orman—Cobadinu.

Front macedoński.

Wróg trzyma wzgórze Nidze—Planinę. Zresztą jest położenie niezmiennione od jeziora Prespa aż do Strumy.

Znów straciliśmy wieś Jeniköj w toczącej się wciąż walce na lewym brzegu Strumy.

Pierwszy generał-kwaternistrz Ludendorff.

Komunikat austriacki

Wiedeń, 4 10. (BTW). Urzędowa donoszą:

Wschodni plac boju.

Front przeciw Rumunji.

W okolicy Orsowy odparto zostały nasze wojska w kierunku zachodnim. Na południe od Petrosen cofa się wróg ku przelęczom pogranicznym. Wojska sprzymierzone posuwające się naprzód pod Fegarasem wtargnęły poza miasto. Z wschodniego frontu siedmiogrodzkiego niema do doniesienia, prócz odparcia silnego ataku rumuńskiego pod Szozetą. Wynik ataku rumuńskiego zapowiedzianego przez koalicję ze zwykłym rozgłosem, poza doliny Dunaj już jest znany z sprawozdań sprzymierzonych sztabów jenerałnych. Wróg opuścił teren bułgarski szybciej niż mu się udało wtargnąć do niego. W toku tych wypadków miało ogromne znaczenie energiczne, waleczne wystąpienie naszej dzielnej floty danajskiej.

Front generała konnicy Arcyksięcia Karola.

Położenie bez zmiany.

Front armji generała marszałka polnego księcia Leopolda Bawarskiego.

Na Wołyniu pozostały i wczoraj wszystkie wysiłki wroga zachwiania linii czwartej armji całkowicie bez skutku. Rosjanie ponieśli ciężkie straty.

Nad dolnym Stochodem wykonał wróg z takim samym niepowodzeniem słabsze ataki.

Włoski plac boju.

Na wyżynie Karstu toczy się w całej pełni bitwa artylerji. Miejscami próbowała piechota nieprzyjacielska rozpocząć atak; wstrzymał ją jednak nasz ogień działowy.

Na froncie doliny Flenas trwają nadal walki działowe. Położenie pozostało bez zmiany.

Na Cimone wyratowały nasze wojska z zasywów w czasie od 23. września do 2. bm. 35 Włochów. Ogółem przyprowadzono 482 jeńców, 6 karabinów maszynowych, 3 aparaty do rzucania pocisków minowych i liczne karabiny.

Południowo-wschodni plac boju.

W Albanji położenie niezmiennione.

Zastępca szefa sztabu generalnego v. Moelfer, marszałek polny porucznik.

Komunikat admiraliteji austriackiej.

Dnia 4. bm. wieczorem obrzuciła eskadra latawców morskich z dobrym skutkiem bombami ciężkimi, średnimi i lekkimi nieprzyjacielską stację latawców morskich pod Grado, przedmioty wojskowe w Monfalcone, San Canziano i Staranzano. Latawce powróciły mimo gwałtownego ostrzeliwania cało.

Komenda floty.

Komunikat rosyjski.

Sprawozdanie urzędowe z dn. 4 października.

Front zachodni: W okolicy na zachód od Bubnowa pod Sztywowem—Korytnicą toczy się nadal zafarta walka. Nad Ceniówką jak i nad źródłem złotej Lipi trzyma wróg zafartę swe pozycje. W toku walki w okolicy Dorna Watry został ciężko ranny waleczny generał brygady Horsznow, który brał udział w wojnach r. 1877 i 1904

Na reszcie frontu panuje miejscami ogień działowy i karabinowy.

Na froncie Dobrudży ostrzeliwały kanonierki rosyjskie na Dunaju, lewe skrzydło bułgarskie pod Rassową, pod górą Czernawodą. Nasze posuwanie się naprzód w okolicy Rossowa—Cobadinu—Perweli trwa nadal.

Komunikat serbski z frontu pod Salonikami.

Sprawozdanie urzędowe z dn. 4 października:

Nasze dzielne wojska ścigały nadal dn. 3 bm. pobitego wroga i przeprawiły się na niektórych punktach

przez Czarna rzekę. Pobiliśmy wojska nieprzyjacielskie na górze Nidze i zmusiliśmy je do ucieczki panicznej. Dworzec kolejowy w Kenali znajduje się w naszych rękach. Uwolnione Serbja wynosi obecnie 200 km. kwadratowych, liczy 7 asi i ma 45 km. granic.

Komunikat angielski z frontu pod Salonikami.

Walki pod Jeniköjem zakończyły się dnia 4. bm. o godz. 3. rano kompletnym zwycięstwem. Cała wieś jest w naszych rękach. Dzień został użyty do ufortyfikowania naszych pozycji. Straty wroga są ciężkie.

Komunikat z frontu pod Salonikami.

Sprawozdanie urzędowe z dn. 4 10.

Wojska serbskie, francuskie i rosyjskie posuwają się nadal zwycięsko naprzód. Dotarli w nocy z 3. na 4 do linii Poletine (zachodni stok Krjmskealanu) — Łok Czerny — Konsli — Nagozani. Ich lewe skrzydło trzyma Pisdorl u stóp góry Cowa.

W dolinie Strumy odparto Anglię gwałtowne ataki pod Jeniköjem.

Komunikat włoski.

Sprawozdanie urzędowe z dnia 4. października.

Na całym froncie toczą się walki działowe. Artylerja nieprzyjacielska okazywała wczoraj większą czynność na odcinku Gorycy i na Karście. W dolinie Travnigola (Aviso) atakował wróg wielokrotnie, po gwałtownym przygotowaniu działowym na południowym stoku. Wszędzie go z i twością odparto i poniosł krwawe straty. Na północnych stokach Colbriconu udało się naszym wojskom silnym kontratakem zdobyć znów terenu w kierunku góry Colbricon Piccio.

Lotnicy nieprzyjacielscy zrzucili bomby na Monfalcone i na inne małe miejscowości nad doliną Izoncem; był jeden zabity, jeden ranny. Jedną z naszych eskadr lotniczych bombardowała skutecznie dworzec kolejowy w Nabrezinie na Karście.

Komunikat francuski.

Sprawozdanie urzędowe z dn. 4. 10. po poł.

Na północ od Somme uzupełnili Francuzi zdobycie niezmiernie silnej linii rowów strzeleckich między Morvałem a lasem St. Pierre Vast. Wzięli mniej więcej 200 jeńców, między nimi 10 oficerów. Na południe od Somme panuje ożywiony ogień działowy nieprzyjacielski w okolicy Belloy en-Santerre. Noc minęła na reszcie frontu spokojnie. Niepogoda przeszkadzała w operacjach napowietrznych na większej części frontu.

Sprawozdanie urzędowe z dn. 4 10 wieczór.

Całym froncie nie zaszło nic ważnego. W okolicy Somme panuje zwykły ogień działowy, który był silniejszy w okolicy Belloy i Ansecvillers. Nasza piechota poczyniła postępy na wschód od Morvalu. W Aizacji toczy się walka za pomocą dział rowów strzeleckich na Bärenkopfie i Reichsackerkopfe.

Komunikat belgijski.

Niema nic szczególnego do zakomunikowania.

Komunikat angielski.

Sprawozdanie urzędowe z dn. 4 10. po poł. Eaucourt l'Abbaye jest już całkowicie w naszych rękach. Na południe od Ancre panuje znaczny ogień działowy.

Sprawozdanie urzędowe z dn. 4. 10. wiecz.

Artylerja nieprzyjacielska rozwijała ożywioną czynność szczególnie w pobliżu szafca Hohenzollernów i między Gueudecourtem a Eaucourt l'Abbaye. Odparto próbę nieprzyjacielskiego ataku za pomocą granatów ręcznych, przyczem pozostawiono rannych. Znaczna czynność działowa panuje na południe od traktu Yperri Mienia. Na innych punktach panuje spokój. Deszcz padł prawie przez dzień cały.

Wiadomości polityczne.

Niemcy.

Z komisji budżetowej.

Poufne rozprawy w komisji budżetowej toczą się w dalszym ciągu. Wczoraj przed poł. przemawiał postępowiec Payer. Po poł. zabierali głos: sekretarz stanu Jagow, podsekretarz stanu Zimmerman, poseł Scheidemann (soc.), pełnomocnik rządu bawarskiego, hr. Lerchenfeld i poseł Schiffer (nar. lib.). Poza tem przemawiali jeszcze sekretarz dla spraw wewnętrznych, dr. Helfferich i poseł dr. Lensch (soc.) Obrady przerwano o godz. 5 ej po poł. i odroczono na dziś.

Rosja.

Dalsze zmiany w ministerjum rosyjskim?

Reuter donosi, że w rosyjskim gabinecie ministerjalnym nastąpią ważne zmiany, wskutek mianowania Protopopowa ministrem spraw wewnętrznych. Nazwisko liberalnego marszałka dumy, Rodzianki, wymienia się w związku z obsadzeniem wysokiego urzędu. Do tej wiadomości te nie zostały urzędowo potwierdzone.

Danja.

Obostrzenie warunków wywozu w Danji.

W tych dniach zaczęły w Danji obowiązywać, jak donosi o tem »Nationaltidende«, obostrzone warunki wywozu. Dotąd rewidowali wszelkie przesyłki idące zagranicę, urzędnicy kolejowi. W przysyłkach

przesyłki te rewidować będą także władze celne a po dokonanej rewizji opieczelają takowe.

Chiny.

Ruch rewolucyjny w Chinach.

»Central News« donosi z Hongkongu, że Sunjaten stanął na czele ruchu, który ma na celu utworzenie republiki południowej w prowincji chińskiej Junnsu. Kwejezu. Szelszuan, Kuangsi, Kuangtung i z francuskich Indochin.

Wykłady o Polsce w Anglii.

Na uniwersytecie w Cambridge odbył się w sierpniu br. kurs wakacyjny wykładów, w których programie znalazły się także rzeczy polskie. Naczeiła grupa wykładów poświęcona była Rosji i Polsce druga zagadnieniom agrarno-ekonomicznym Wielkiej Brytanji, a trzecia problemom i cierpienia i konfliktu w życiu ludzkim.

Najcenniejszą dla nas — pisze korespondent londyński »Echa Polskiego« pozostała grupa pierwsza, a w niej rzecz prosta, sekcja polska, na którą złożyło się ogółem sześć odczytów. Z tych dwa wygłosił Roman Dmowski, tyleż prof. A. Bruce-Doswell, a po jednym Wawrzyna Alma-Tadema i p. Rothay Reynolds. Był to isny dzień polski. Nigdy jeszcze w murach starej i słynnej wszechniej nie rozlegał się tak swobodnie i donośnie wyraz: Polska! Dowód to, że organizatorzy kursów pragneli zaznaczyć aktualność sprawy polskiej i jednocześnie zamać festować swe do naredu naszego sympakje. W każdym razie nie skrepowali prelegentów w niczem, tak, że ci mogli bez narażenia się komukolwiek oddać »suam cuique«.

Dmowski — który 11. sierpnia otrzymał doktorat objoja praw »honoris causa« — dał dwa wykłady, 8. i 9. sierpnia, które sławożyły jedną całość: »Polska Stara i Nowa«. W pierwszym analizował prelegent dzieje narodu do roku 1791, czyli do zmierechu Polski Starej; w drugim przedstawił fizy rozwoju narodowego od czasów Konstytucji 3. Maja do chwili obecnej.

Dwa również wykłady wygłosił profesor historii i literatury rosyjskiej na uniwersytecie w Liverpoolu, Boswell, który kilkakrotnie przez dłuższy czas bawił w Polsce dla poznania naszego języka i piśmiennictwa, a pod kierunkiem Tadeusza Korzona pracował nad naszymi dziejami. Gorący przyjaciel Polski, profesor Boswell dał w swych prelekcjach charakterystykę wielkich romaników, ilustrując ją urywkami z pięknych przekładów »Konrada Wallenroda« i »Pana Tadeusza«. Głęboki hrd złożył Krasinowskiemu, podkreślając zwłaszcza znaczenie »Nieboskiej Komedji« jako tworu, w którym poeta-filozof w sposób wysoce oryginalny uświetlił problemat międzynarodowy — kwestję odwiecznych walk klasowych w łonie ludkości.

Wszystkie wykłady zostały ogłoszone drukiem przez uniwersytet.

Z Komitetu niesienia pomocy w Królestwie Polskiem.

II

Przechodzimy do działu wychowawczego. Obejmuje on: w czterech punktach miasta 21 szkół elementarnych, do których uczęszcza 1200 dzieci; utrzymanie tych szkół kosztuje rocznie 30 000 rubli, na pokrycie tej sumy obracane są zyski z prowadzonych przedsiębiorstw. Dalej 3 kursa dla starszych osób nie umiejących czytać. W przedlugu 2 miesięcy wakacyjnych były zorganizowane kursa takie, na które stała uczęszczało 149 osób, 12 ochron, do których zapisanych jest 980 dzieci; 2 tak zwane Ogniska — jedno dla dziewcząt, do którego uczęszcza 50 dziewcząt, które uczą się gospodarstwa domowego i jedno ognisko dla chłopców, do którego zapisanych jest 50 chłopców, którzy przechodzą kurs krawiectwa i czapnictwa.

Jest też w Pruszkowie czytelnia, z której korzystało 6400 czytelników, którzy przeczytali 7409 tomów w czasie od 1. 2. do 31. 7. 1916 roku.

Trzeci dział higieniczny lekarski ma ambulatorjum, w którym w czasie od 1. 2. do 31. 7. 1916 r. udzielono porad lekarskich dla osób starszych 1533 i porad w domu 243. Dalej jest szpital na 50 łóżek. Oprócz tego jest jeszcze ambulatorjum dla chorych dzieci. W okresie od 1. 4. do 31. 7. 1916 r. udzielono tutaj 1832 porad, przytem z pomocy szpitalnej korzystało 5 dzieci przez 50 dni.

Są jeszcze: Stacja opieki nad dziećmi, udzieliła porad 1207, stacja dentystryczna udzieliła porad 211, stacja przychodnia przeciwgruźlicza udzieliła porad 140, stacja przytułek położniczy i schronisko dla matek, było matek 9, dzieci 12 przez dni 417. Złódek, było dzieci 71 przez dni 1206. Kropla mleka, wydano 25 838 porcji mleka. Tutaj należy się czytelnikom bliższe objaśnienie.

Co to jest »Kropla mleka«, o jakiej się czyta często w sprawozdaniach o nędzy w Królestwie. Otóż »Kropla mleka« oznacza schronisko, z którego matki otrzymują badane przez lekarzy mleko dla dzieci do 2 lat wieku. Co dwa tygodnie dzieci podlegają rewizji lekarskiej, waży się je i wyznacza im mleko wedle wagi, mniej więcej 250 gramów na dziecko. Dla dzieci przy pierśi przeznaczone mleko dobiera się z kleikiem, także wedle rad lekarza, dobiera się oczywiście stosownie do wieku i stanu zdrowia dziecka. »Mleko zdrowia« otrzymują z inatytatu »Kropla mleka«

Z życia Towarzystw.

Tow. Młodych Polek na północy urządza w niedzielę, dnia 8 bm. na dużej sali p. Schüsslera przy Kastanien Allee 23 rodzinne posiedzenie. Początek koncertu o godz. 5-tej. Następnie posiedzenie o 6-tej połączone z deklamacjami, śpiewami chórowymi oraz solowymi i występami muzycznymi. Po posiedzeniu ogólna schadzka. Wstęp wolny. Szanownych członków oraz gości zapraszamy najuprzejmiej. Zarząd.

Tow. Wyborcze w Lichtenbergu. Zebranie odbędzie się w niedzielę, dnia 8-go października wieczorem o godz. 6-tej w lokalu p. Paulusa, Scharnweberstr. 57. Na porządku dziennym wybór prezesa i inne ważne sprawy. Zarząd.

Posiedzenia.

W piątek 6. 10.

Tow. Terminatorów. Pierwsza lekcja pisania przy Güner Weg 27 o 5^{1/2}.

Śródk Berlin III. Köstnerstr. 17 o 9

W sobotę 7. 10.

Tow. Obywateli Polskich. Grüner Weg 27 o 9. Nadzwyczajne

Tow. śpiewu Dzwon. Weddingstr. 9 o 9

Tow. polsko-katol. Robotników. Posiedzenie poszczególnych zarządów o 9 u p. Goździewicz, Grüner Weg 27.

Tow. Przemysłowców Polskich, Wallstr. 20, o 9.

W niedzielę 8. 10.

Tow. Polsko-kat. w Oberschöneweide, Edisonstr. 36 o 4.

Tow. polsko-kat. robot. p. op. św. Józefa, Böttgerstr. 2 o 7. Szopomoc naukowa młodych Polek. Niederwallstr. 11 o 5^{1/2}. Wykład p. inż. Krasne-skiej.

Tow. Terminatorów Niederwallstr. 11 punktualnie o 3.

Schadzka z Iona Tow. Stella Meichnerstr. 15 o 5-tej.

Tow. Kat. Robotników filia IV. Lychenerstr. 130 o godz. 7.

Wspólnie z komisją kości. parafji św. Rozmy.

Zebranie parafian parafji na północy Berlina w sprawie przystąpienia dzieci do pierwszej komunii św. o 3-ciej przy Weddingstr. 9.

Tow. Polsko-katolickie na północy. Weddingstr. 9 o 7.

Tow. Młodzieży na północy, Weddingstr. 9 o godz. 4.

Tow. Przemysł. »Pisak«. Vesperanenstr. 18 o godz. 7

Tow. Fryzjerów Polskich w Berlinie Grüner Weg 27 o 5

Śródk II Moabit. Oldenburgerstr. 29 punktualnie o 9.

Zarządy Kościuszkowskie, posiedz. i rozdanie nagród.

W poniedziałek 9. 10.

Tow. polsko-kat. z Niederwallki. Niederwallstr. 11 punkt. o 5

Tow. młodych Polek na poł. wschodzie. Görlitzerstr. 43 o 3

Lekcje śpiewu.

Tow. Śpiewu Chopin. W piątek lekcyjka śpiewu w lokalu: Bismarckstr. 39 o 9. godz.

Nabożeństwa polskie

Moabit W kościele św. Pawła nabożeństwo polskie z kazaniem odbywa się co niedzielę o godz. 8

W kościele św. Antoniego odbywa się co niedzielę o godz. 8 rano nabożeństwo.

Köpenick. W kościele św. Józefa odbędzie się w niedzielę, 8. 10. o godz. 8 polskie kazanie.

Wrocław. W niedzielę, 8 bm. o godzinie 11 przed poł. uroczyste nabożeństwo ze śpiewem polsk. i kazaniem w kościółku »Maria-Hilf« przy Lehmgrabenstr. 47. Msza św. i kazanie odprawi ks. rodak z Gniezna, a śpiew pod dyktando p. St. Potrykowski. Sposobn. do spow. św. w sobotę wiecz. od godz. 8 i w niedzielę przed naboż.

Charlottenburg. W kościele Serca Pana Jezusa odbędzie się w niedzielę, 8 b. m. o godz. 8 rano naboż. z polskim śpiewem i kazaniem.

Biblioteki.

Biblioteka Związku Towarzystw znajduje się u p. Miklaszewskiego, Ritterstrasse 13. Otwarta tylko co środę od godziny 7 do 8 i pół wiecz.

Biblioteka Tow. Naukowego Polaków (Neue Grolmanstr. 6) otwarta we wtorek od godziny 8-9 wiecz., w niedzielę od 1-2 po południu.

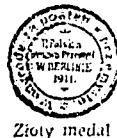
„Ćwiczenia w polskim pisaniu“.

Konieczny dodatek do elementarza ułożył p. Jan Sachowiak. Nakładem Rady Narodowej w Poznaniu. Cena 20 fen., z przesyłką 25 fen. Do nabycia w ekspedycji »Dziennika Berlińskiego«. Zamiejscowych uprasza się o nadsyłanie należyłości w znaczkach listowych.

Kupuję od krawców!

Podszeewki, płótna, kitaju itd.

T. SOWA, skład dodatków krawieckich
Alte Jakobstrasse 1, róg Hoilmannstrasse.

Jedyna polska fabryka cygar

i królestwa tytoni w Berlinie.

W. H. FYRST

Berlin O 27, Schillingstr. 9.

Hurtownie! Telefon: Königstadt 1696. Detalicznie!

Tytonie w paczkach i luźno,
gilzy, maszynki, papierki.

Hurtowny skład papierosów fabryk:

Patrya, Poznań Dubec Sulima
Ganowicz i Wielkiński. M. Droste, Poznań. Drezno.

Wyroby wszystkich miejscowych fabryk.

Zamówienia pozamiejscowe uskutecznią się odwrotnie.

Telefon: Alexander 320.

ST. KAZMIERCZAK

Jedyny polski zakład pogrzebowy i magazyn trumien na Berlin i okolice.

Palisadenstrasse 66 i 78.

Trumny metal., dębowe itd. zawsze na składzie
Gotowe trumny dla dzieci w wielkim wyborze.

Kto chce zarobić pobocznie 5, 10, 25 mk. dziennie, (zał. od czasu woln) niech poda swój adres, a otrzyma szczeg. Wymaga się: znaj. polsk., sumien., trzeźw., trochę wymowy. Zaj. zaszedz Szereg. st. dla osób prac. w tow. lub maj. znaj. przyw. Także dla par Doł. 10 f. znacz. Adr. Postschließfach Poznań-Pos.

Dziewczę

(szkolne)

do dzieci — na popołudnie poszukuje zaraz Ziętowska, Landsberger Allee 153.

DZIENNIK BERLIŃSKI kosztuje z odnośnieniem do domu tylko 91 fen.

Pamiętajmy o tem na obczyźnie,
ażebym w każdym domu polskim
znajdowała się polska gazeta!

Wysyłki okazowe poza Berlin za wplatą. — Dla korpulentnych osób stosowne okrycia.
Bez karty zakupowej! Sprzedaż płaszczy, kostjumów, płaszczy pluszowych i futrzanych, spódnic i bluzek aż do urzędowego stwierdzenia zapasu.

Impregnowane **plaszczki jedwabne** Praktyczne **plaszczki gumowe** z czapką, granatowe, zielone, brązowe, liljowe itp. 45, 30, 28, 22, 18. Doskonale **plaszczki** od kurzu z kamgaru 26, 15.

Kostjumy modelowe! Materie z kamgaru, sukna, aksamitu i jedwabiu. Modele jesiennie, wykonane przez pierwszorzędnych mistrzów 200, 150, 120, 90, 68. **Kostjumy z frote, loden** itp. 50, 38, 29, 22, 18.

Koverkot (plaszczki) na do- brej je- dwabnej podszeewce i bez 48, 36, 29, 22, 18, 15. **Spódnice modelowe!** jedwabne 33, 25, 18 mk. kamgarowe 22, 15, 12 mk. faut 10, 8, 6 1/2 mk.

Ceny nizkie! Elegan- ckie **plaszczki** Ciepłe **ulstry** wykon. z do- brego materiału 75, 55, 36, 28, 22, 18. futrzane, najlepsze skóry, solidne wykonanie 1200, 900, 600, 400, 200. Pojed. kubaciki (zakłady pluszowe) 100, 75, 50.

Osobny magazyn załobny. W niedzielę od 8-10 godziny otwarte.

Berlin W., Mohrenstr. 37a przy Kolonadach. **WESTMANN** Berlin NO., Gr. Frankfurter 115 przy Andreasstrasse.

Kwit do zapisania „Dziennika Berlińskiego“.

Uprasza się tu odciać i wraz z pieniędzmi oddać na poczcie, do której się należy.

Unterzeichneter abonniert hiermit bei dem Kaiserl. Postamt hierselbst				
Titel der Zeitung:	Ersch. Ort:	Bezugszeit:	Preis:	Bestellg.
Dziennik Berliński	Berlin	..... Viertelj. Monatl.:	2.30 M 77 Pf.	42 Pf. 14 Pf.

Ich will die Zeitung ins Haus gebracht haben und der Bezugspreis einschließ- lich Bestellgeld soll durch den Briefträger von mir eingezogen werden.

Vor- u. Zuname: .....
(Imię i nazwisko)
Genaue Adresse: .....
(Dokładny adres)

Obenstehenden Betrag erhalten zu haben bescheinigt

d. .... 191.....